

Корольчук В.В., старший
науковий співробітник відділу
організації науково-дослідної роботи
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат
юридичних наук, старший
науковий співробітник

ЩОДО ПИТАННЯ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

У світовому співтоваристві практично усі види господарської діяльності чітко ліцензуються законодавством і в Україні відповідно створена нормативно-законодавча база. Стаття 2. Закону «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» передбачає ліцензування у сфері освіти. В Законі про освіту визначається відповідність освітніх послуг державним стандартам і вимогам за результатами ліцензування державні органи видають ліцензії на право здійснення освітньої діяльності.

Існують і інші нормативно-правові акти які регулюють цю сферу повною мірою, та вважалось, що в усіх її аспектах, але в Україні як і в інших країнах Європи, крім Великобританії та Швеції немає чітко визначених нормативно-правових документів які б регулювали та встановлювали порядок контролю над експортерами та імпортерами ТНО. Транснаціональна освіта в Україні існує на основі окремо

укладених міждержавних договорах, здебільшого договори укладаються на рівні ВНЗ.

Освітня діяльність на території України здійснюється вищими навчальними закладами на підставі ліцензій. Необхідною перспективою для української системи вищої освіти має бути її залучення до міжнародної системи акредитації і входження до Європейської мережі забезпечення якості у вищій освіті. Останнім часом вимогливість експертизи істотно зросла проте проблема її якості залишається досить гострою. В Україні пристойна нормативна база сфери ліцензування, при належному контролі та виконанні вимог є запобіжним кордон який не дає змогу створювати фіктивні ВНЗ та заробляти легкі гроші на «освіті-муляжі». Ліцензування один з перших заходів що може підтвердити або спростувати якість освіти ВНЗ в Україні та запобігти небажаним наслідкам.

Розширення Європейського Союзу, яке відбулося 1 травня 2004 року, призвело до впровадження стандартів Болонської декларації в Україні.

Адаптування до Європейських стандартів залежить від впровадження інновацій в вищу освіту України. До них відносяться:

а) Віртуальні університети. Через систему Інтернет або канали супутникового зв'язку вони пропонують курси дистанційного навчання в режимі он-лайн для студентів у будь-якій країні світу.

б) Ліцензійні університети - іноземні офіційно дозволені курси.

в) Корпоративні франчайзингові університети

З появою «вищої освіти без кордонів» грянуть серйозні зміни в потребах і методах забезпечення якості освіти. Для того щоб суспільство могло переконалися в тім, що програми і дипломи, пропоновані новими закладами, відповідають прийнятним академічним і професійним стандартам, потрібні належні і надійні процедури акредитації й оцінки, які б враховували національні стандарти освіти, однозначно що транснаціональна освітня діяльність повинна регулюватися на рівні Держав.

В рамках Болонського процесу міністри закликали до збільшення співробітництва між європейськими країнами в частині, що стосується перспектив транснаціональної освіти.

Під транснаціональною освітою мається на увазі усі види програм вищої освіти, або курсів навчання, або освітніх послуг, включаючи дистанційну освіту, при здійсненні яких ті, яких навчають, знаходяться в іншій країні, ніж та, де розташований вуз, що привласнює кваліфікацію. Програми можуть належати освітній системі закордонної країни або бути реалізовані незалежно від якої-небудь національної системи освіти.

Безперечно постають питання правового регулювання такої діяльності. Європейський центр по вищій освіті ЮНЕСКО, Рада Європи і Європейська Комісія при участі Мережі ENI/NARİ ведуть роботу по рішенню міжнародно-правових проблем розвитку ТНО. Її перший результат - «Кодекс сумлінної практики при наданні транснаціональної освіти» також можна відмітити ряд конференцій за участю ВТО ЮНЕСКО й ОЕСР і планування проведення нових міжнародних нарад, покликаних розв'язати проблеми якості і детального інформаційного забезпечення діяльності інститутів ТНО

Під егідою Європейського центра вищої освіти ЮНЕСКО діє Міжнародна робоча група по ТНО, створена в 2003 році рішенням спільного засідання представників національних інформаційних центрів по академічному визнанню і мобільності, що входять у Мережу ЕМ^АМ. Її основна задача - розробка механізмів інформаційного забезпечення діяльності інститутів транснаціональної освіти, що можуть бути використані країнами, які беруть участь у Болонському процесі.

Встановлено, що не менш 75% експорту за допомогою ТНО здійснюється у формі франчайзингу освітніх програм закордонними філіями вузів і представництвами інститутів дистанційної освіти. Валідація, закордонний кампус і корпоративні освітні підрозділи - інші найбільш використовуємі організаційно-правові форми надання транснаціональної освіти. Освітні програми ТНО здійснюються в традиційній версії, віртуальній й у комбінованих варіантах.

Однак нове явище зовсім не беззмарне. Транснаціональна освіта спричиняє цілу низку нових проблем. Насамперед вони виникають у зв'язку з діяльністю освітніх інститутів, що не

одержали офіційного визнання місцевої влади. Часто дозвіл на їхню діяльність не надається з превентивними цілями: не допустити на територію своєї держави проникнення низьких стандартів освіти, що не одержала національного або міжнародного схвалення.

Практично у світовому масштабі відзначаються труднощі у встановленні національного контролю за розвитком транснаціональної освіти і діяльністю закордонних провайдерів. Найбільшу складність представляють провайдери, що не мають національної приналежності які здійснюють надання освітніх послуг за допомогою віртуальних програм. В Україні немає спеціальних законодавчих актів, що регулюють транснаціональну освіту. Це викликано складнощами практичного законодавчого регулювання, наприклад інтернет- утворення, та й інших форм ТНО.

Однак проблема не повинна залишатися невирішеною. Основними інструментами її рішення є: а) інформаційна забезпеченість (транспарентність) діяльності провайдерів транснаціональної освіти; б) використання ясних і недискримінаційних процедур ліцензування й акредитації як самих транснаціональних освітніх інститутів, так і здійснюваних ними програм. Інформація про програми транснаціональної освіти повинна бути викладена в термінах практичної цінності одержуваної підготовки; в) створення в Україні міжнародної робочої групи, яка акумулює досвід експорту та імпорту транснаціональних освітніх послуг в загальну базу даних по засобам якої будуть створені нормативно правові документи, що будуть регулювати цю сферу діяльності.

Транснаціональна освіта - це очевидний виклик національним системам забезпечення якості освіти. Виходячи з позиції забезпечення прав споживачів, до ТНО необхідно застосовувати процедури ліцензування й оцінки якості,

проводити моніторинг функціонування його інститутів. Швидкий розвиток транснаціональної освіти викликає необхідність застосування стосовно цього явища транснаціональних форм і методів регулювання. Створювані в даний час міжнародні бази даних про акредитовані вузи різних країн, у тому числі про провайдерів транснаціональної освіти, у значній мірі будуть сприяти рішенню цього питання. Робота з

їхнього створення тільки почалася, і вона буде проводитися на систематичній основі.

Список використаних джерел

1. Robbins K. and Webster F. The Virtual University, OXFORD UNIVERSITY PRESS, 2002

2. Rowley D.J., Lujan H.D. and Dolence M.G. Strategic Change in Colleges and Universities, JOSSEY-BASS, San Francisco, 1997 van Baalen P.J. and Moratis L.T. Management Education in the Network Economy, KLUWER ACADEMIC PUBLISHERS, Boston, 2001

3. Підвищення ефективності вищої освіти і науки як дієвого чинника розвитку та інтеграції в європейське співтовариство: Рішення колегії міністерства освіти і науки України від 27 лютого 2004 р. протокол № 3/1-4.

4. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003 - 2004 рр.) / За редакцією В.Г. Кременя. Авторський колектив: М.Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук, В.В. Грубінко, І.І. Бабин. - Тернопіль: вид-во ТДПУ імені В. Гнатюка, 2004. - 147 с.

5. Гленн Р.Джонс. Как перебросить мост от сложных проблем транснационального образования к аккредитации // Высшее образование в Европе. - 2001. - № 1.